

atropellant-se vénen», Costa Ll. (*Horacianes* x, 2a), on veiem el mateix matís que en *rúfol* «No t'acovardes / si el temporal te turmenta / prega a Déu i no l'arrufes», PdAPenya (*Po Pop*, 8); així mateix: «*quigolla* --- significa --- covart, *arrufat*, un que no té pit ni coratge per res» (BDLC xvii, 111). En Bart. Ferrà *arrufat* 'arrupit' (*Comèdies, IdOr* i, 109), i 'arrupir-se' és el valor que li donava AMAlcover. «¿era cap gos que, quan l'amo li pega, s'arrufa i se fa capdell an els peus de l'amo?», BDLC xi, 266. Però també per 'agreujar-se (un nervi)': «nirvis que se són *arrufats*» (Bestiar de Llana, de Manacor, BDLC vii, 160) «Qui se *arrufa*, es fret el se menja» dita proverbial mall. (DFgra, 611a).

També men. *arrufar-se* és 'arrupir-se' (Camps Merc, *Folkl Men.* ii, 17) i 'encongir-se de fred': «Un matí m vaig aixicar / i, *arrufat*, me'n vaig anar / cap a Mahó» (id. i, 334). I encara el mateix a Eivissa. «Quan el mal temps ses fúries descabdella / ara m'arruf, poruga, / tot just la mar belluga, / invocant el Bon Aire i el Sant Crist», IMacabich (en Villangómez, *Ll d'Eiv*, 90); «Just us semblau de tres coses / que no las he anomenat: / des modo de gastar bromes, / des fesums i des posat: / ell és amb ses ceies grosses / i tu, amb so nas *arrufat*», «No li valgué en En Bernat que, mig mort de por, s'arrufàs en es raconet més fosc des fòs, perquè el trobaren casi tot d'una», «es posaren a buscar, i a la fi se'l trobaren an En Jaume, *arrufadet* darrera es feixet de llenya», JnCastelló (*Eiv i Formentera*, 92; *Rond Eiv*, 75, 70); «*arrufar*: enco- ger», PzCabr. «Baixant els quatre graons del portal d'Almoina, involuntàriament s'arrufa i encongeix el cap, com per un moviment de terror», M. d S. Oliver (*Ci de Mall*, 34.2f.). En escriptors del Princ. sobretot en el sentit d'estarrufament: «Nu de tota presumció --- el contrast d'aquesta manera de vestir, amb les plomes, *arrufats* i argenteria que duien les O.», Noller (*Vilamu, O C*, 70.9f.) on s'ha tornat substantiu, parlant d'unes senyores presumides

El mot tingué també bastanta vitalitat en castellà, si bé ha desaparegut després en la llengua comuna, on el matís és més aviat 'enfurismar-se': «el león --- *arrufávase* de mala manera», «començaronse de *arrufar* uno contra otro ---», mj. S XIII (*Calila e Dimna*, 27 309, 178 66); «porque ayer, señora vos tanto *arrufastes*, / por lo que yo dezía por bien, vos *ensañastes* / ---» en l'Arx. de Hita (1409a); encara usava *arrufado* Juan del Enzina (1507), l'abstracte *arrufadia* a les *Partidas* i avui en el lleonès dels Maragatos, en el sentit de 'prepotència' o 'arrogància', les quals són precisament les qualitats del rufià. Andal. *arrufar* 'dar empuje o alas» en Fernán Caballero, *Clemencia* II, cap. 10, p 245. I no menys en gallego-port, *arrufar-se* «embravecerse», *arrufado* 'acarnissat, furiós' i potser 'vanitós, presumit' a les *Cantigas* d'Alf. X (88 52, 38 91), i *arrufar* 'incitar' en una miniatura de llur còdex F.

Poc surt això, en canvi, del territori hispànic, si bé de tota manera hi ha el gascò *arrubà-s, -ufà-s* «se rebiffer, faire le fier» (Rohlf, *Le Gc*, § 304, que aplicat

a les bèsties en el sentit de 'tirar coçes' arriba fins més ençà de l'Alta Garona «*arrubà*: ruer; *arrubado*: ruade; *arrubare*: sujet à ruer» (Dupleich, *Patois de St Gaudens*). En fi no rufa massa difícil d'englobar aquí l'hapax oc. ant. *màs rufas* 'mans tosqueres, apres' *Jaufré* Però no podem comptar amb l'existència d'un simple *rufar*, per més que així ho llegissin Buchon i Coroleu en les seves edicions de Desclot, i el context recorda el sentit mall. d'*arrufar-se* 'acovardir-se'; però ja la construcció transitiva fóra ben estranya, i el que ara porten les eds dels NCl i de Soldevila és *refusà*; l'Infant bastard Ferran Sanxis, intenta fugir nedant a través del Cinca però tingué por «e tornà-se'n a la riba del aygua, e exi-se'n, sí que del tot la *refusà* e anà s amagar en un camp de blat» (NCl III, 26 14, § 70, Sold., 457b19) sense explicació ni nota textual.

DERIV: *Arrufat* 'esp de farbalà': «sobre si son nebot concebia mallor la bellesa desde un punt de vista purament ideal, o bé, com deya ell, ab faldilles y *arrufats*», MrnVayreda (*Sang Nova* i, vii, 57).

Es clar que aquí hem de posar el modern adjectiu *rúfol*, a penes usat més que en masculí, però mot arreladíssim en català central i de sabor indiscutiblement genuí, en el sentit de 'día (temps) molt núvol'; encara que no sembla ser més que cat. or., i no registrat ni per Lab, només el DAG «Ja venia la tardor ab sos dies *rúfols*, ab ses nits humides ---», Pons Mass. (*Auca d l P* xvii, p 301) No veig que hi hagi cap motiu per rebutjar-lo com féu Careta (*Barbr*, 1902) i altres filòlegs improvisats, que el volen substituir per *brúfol* (aquest és el que com a adj. té història més dubtosa).

Verdaguer l'usà des de l'*Atl*, en sentit anàleg, però amb més àmplia aplicació. «Vora Àfrica ab mos hèroes anit m'endormiscava, / quan veig colossal Geni baixar del firmament, / cubria sa ombra l'Àtlas, y ab un llamp que brandava / en ales del Simun, feria a tot vivent; / ja a mi m'empedrehi, quan diu, girant-se enrera: / —En eix blat del diable no cal oscar la fauç—; / me deixondí, lo *rúfol* fantasma ja no hi era, / mes sols un llenyer d'ossos restava de mos braus», *Atl* III, 26c (estrofa que no figura en l'esborrall de 1867, però sí ja en l'original de 1877); «és de la sàvia Heliòpolis / governador Afrodisi / --- Fa cap al temple del sol / terratrèmol al sentir-hi, / se n'hi vola ab cent guerrers, / cent lleons del desert líbic, / al veure los sacerdots / tal i tan *rúfol* seguici, / creuen que vol en sos caps / revenjar lo deicid», id. *La Fugida a Egipte* (O C Pop xi, 44 1f)

Sembla que també en cat. s'havia usat en el sentit de 'rufià' o 'proxeneta', car el DAG cita d'unes Cobles vigatanes de 1598: «era *rúfol* del bordell: / què faran les mancebades / ara que l'han desterrat?», i d'altra banda «*rufo*: rufián (?)»: «fer al *rufo* venir / per calçar y per vestir», M. F. de la Càrcer, Mall., *lv*, xviii; en algun lloc de l'alt Aragó *rufo* ha pres el sentit de «elegante» (a Gistaín. Mott, Rohlf), acc. paral·lela a la del cast. *majo* id. (< 'rufià').

Una interpretació que darem a tot això és que *RU-FUS* donés també, en cat., un **ruf* amb la doble acc. 'ro-